

Ett temaområde i arbetet med

Örebromodellen – för en jämlik förskola

Örebro kommun
Förskola & Skola
orebro.se 019-21 10 00

ÖREBRO

Vad står temaområdet Rättigheter för?

Alla barn och vuxna har samma rättigheter och är lika värdefulla, oavsett vilket kön, språk, religion, etnicitet och hudfärg vi har. Alla har rätt att bli behandlade med respekt av andra människor. Vi har rätt till mat, vatten, bostad och hälso- och sjukvård. Vi har rätt att utvecklas och vara med och påverka samhället som vi lever i.

Alla har rätt till utbildning och att skyddas mot våld. Vi har rätt att uttrycka våra egna idéer och åsikter, rätt till information och rätt att vara med och fatta beslut i frågor som påverkar oss.

Barnen ska genom detta temaområde få möjlighet att uppleva att de faktiskt kan påverka och få möjlighet att öva sig i det. Att lära sig att det är okej att tycka olika, att vara med om att konflikter kan vara lärorika och att det är viktigt att lyssna på varandra, behöver barnen få erfara i förskolan. Olikheter och synliggörande av dessa bidrar i sig till utveckling av demokratin – mångfalden vidgar vårt tänkande om vad som är möjligt. Att göra barnen medvetna om deras rätt att påverka och bestämma över sin vardag stimulerar barnens sätt att resonera och argumentera för sin sak.

*”Arbetslaget ska visa respekt för individen och medverka till att skapa ett demokratiskt klimat, där barnen får möjlighet att känna sambörighet och utveckla ansvar och solidaritet”,
Lpfö 18*

Grundläggande värden

Utbildningen ska genomföras i demokratiska former och lägga grunden till ett växande intresse och ansvar hos barnen för att aktivt delta i samhället och för en hållbar utveckling – såväl ekonomisk och social som miljömässig. Både ett långsiktigt och globalt framtidsperspektiv ska synliggöras i utbildningen.

Lpfö 18

Temaområdet **Rättigheter** handlar till stor del om barnens rätt, FN:s barnkonvention.

Det handlar även om göra barnen medvetna om att det finns en organisation som kämpar för mänskliga rättigheter, FN- förenta nationer, och att det finns en barnkonvention som inbegriper alla barn. Tanken är även att ge barnen en förståelse för att vi är en del av en helhet där många andra länder ingår.

Modellen kan ses som ett slags verktyg där ni förhåller er till vissa grunder/ramar. Det som är kärnan i modellen är att förhålla sig till idékartan, handlingsplanen och pedagogiska planeringar. Sedan gör ni arbetet till ert eget, vilket blir unikt för ert arbetslag.

”Förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska därför utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter”.

Lpfö 18

”Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet” Lpfö 18

Vi har i denna folder försökt att på ett konkret sätt, med hjälp av ”steg-för-steg”, visa på hur ni kan arbeta med temaområdet Rättigheter.

Idékarta över Rättigheter

Genom denna idékarta kan ni hämta inspiration kring vad som kan stimulera, utveckla och utmana den egna barngruppens olika utvecklingsområden.

Försök att få med så många bubblor som möjligt då ni planerar för ert arbete.

Steg för steg

För att strukturera upp arbetet med temaområdet är det bra att följa dessa steg.

Steg 1:

Kartläggning av barngruppen utifrån temaområdet

Börja med att göra en kartläggning/överblick över hur det ser ut i er nuvarande barngrupp.

Använd idékartan som underlag och diskutera i ert arbetslag:

- Vad behöver barnen, individuellt och i gruppen, för att stärkas och utvecklas?
- Vilka förutsättningar och behov har barnen och gruppen?
- Vilka positiva egenskaper har barnen som går att stärkas och bygga vidare på?
- Vad har barnen för intressen?
- Hur leker barnen i lek/lärmiljön (inne/ute), behöver den förändras?
- Hur arbetar vi främjande och förebyggande i nuläget?
- Hur kan vi ta tillvara på barnens olikheter och lyfta dessa i undervisningen/verksamheten?

”Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att leka och lära ska vara grunden för utbildningen. Den ska präglas av att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Utbildningen i förskolan ska ta sin utgångspunkt i läroplanen samt barnens behov, erfarenheter och det de visar intresse för. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet.”

Lpfö 18

Steg 2:

Upprätta en handlingsplan

När ni ska upprätta en handlingsplan utgår ni ifrån er kartläggning (Steg 1) och idékartan. Använd er av mallen för handlingsplan som ni hittar i handboken *Örebromodellen - för en jämlik förskola*. Handlingsplanen kan ses som en grovplanering över temaarbetet (läsåret), när denna planering sker ta hjälp av idékartan och försök att få med så många bubblor som möjligt.

Handlingsplanen bör vara enkel och kortfattad, eftersom arbetet kan ta nya vägar utifrån barnens intresse/behov/inflytande.

Syftet och metoden är en viktig del i handlingsplanen, tänk på att det blir tydligt och lättförståeligt. Planen ligger till grund för arbetet med temaområdet samt en kommande utvärdering.

Att ta fram en handlingsplan är en demokratisk process, se därför till att alla inblandade pedagoger får möjlighet att påverka. I handlingsplanen beskriver ni bland annat hur undervisningen organiseras, kopplas till läroplanen och hur det synliggörs och kommuniceras.

Se handlingsplanen som ett levande dokument

Handlingsplanen är i första hand er egen och behöver inte publiceras för vårdnadshavarna innan arbetet med temaområdet är klart. Under resans gång kanske ni kommer på ytterligare utvecklingsområde som ni vill ha med i handlingsplanen.

Utbildningens syfte är att förskolan ”ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetsyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet”

8 kap. 2 § skollagen

Steg 3:

Planera och fördela arbetet i arbetslaget

Med handlingsplanen som grund kan ni nu dela upp arbetet mellan er pedagoger. Gör en tidsram där ni uppskattningsvis kan se hur lång tid varje aktivitet/utvecklingsområde tar.

Pedagogerna planerar olika aktiviteter/undervisningsmoment att genomföra med barnen och dessa anpassas utefter barnens intresse, förutsättningar och behov. Tänk hela tiden normkreativt.

Steg 4:

Upprätta pedagogiska planeringar

När fördelningen av arbetet är klart skriver ni sedan pedagogiska planeringar utifrån idékartan (och handlingsplanen). De pedagogiska planeringarna ligger till grund för aktiviteterna/utbildningen som sker med barnen. Låt normkreativiteten genomsyra tankegången. Genom att koppla er pedagogiska planering till läroplanen förtydligas hur er undervisning bidrar till barnens utveckling, lärande och inflytande. Tänk på att planeringen bör vara så tydlig som möjligt då kollegor och vårdnadshavare ska förstå syfte och metod med undervisningen. Det blir även tydligt för vårdnadshavare hur ni arbetar efter läroplanen.

Steg 5: Påbörja arbetet i barngruppen

Se handlingsplanen, utvecklingsområdena och era pedagogiska planeringar som en riktlinje i er undervisning - sedan är det processen, där ni följer barnens idéer och intressen, som står i fokus.

Vissa förskolor använder sig av en gemensam handlingsplan och vissa förskolor väljer att ha enskilda handlingsplaner på avdelningarna.

Ni kan med fördel ha en gemensam handlingsplan på förskolan men på olika sätt arbeta med utvecklingsområdena i olika åldersgrupper och avdelningar.

Steg 6: Utvärdera pedagogiska planeringar kontinuerligt

”Den skriftliga dokumentationen behövs för att regelbundet kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen”

Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Skolverket, 2015

Genom att kontinuerligt dokumentera och reflektera över handlingsplanen bidrar det till en bra grund för redovisning och analys, för att på ett systematiskt sätt kunna säkerställa kvalitetsarbetet.

Den pedagogiska dokumentationen kan se ut på olika sätt, exempelvis kan barnens reflektioner/bilder sättas upp på väggar i verksamheten, barnens dokumentation kan även finnas i eventuella portfoliopärmar eller digitala kommunikationsverktyg (exempelvis Unikum). Dokumentationen kan även exemplifieras i pedagogiska planeringar och i utvärderingar av utbildningen.

Steg 7:

Delge vårdnadshavare pedagogiska planeringar

Genom digitala verktyg, exempelvis Unikum, kan ni delge era pedagogiska planeringar för vårdnadshavare. Ni kan även ha en ”dokumentations-/informationsvägg” på förskolan där ni delger era pedagogiska planeringar. Dessa planeringar kan publiceras när aktiviteten är klar, det vill säga, ni visar vad barnen har gjort. Tänk även på att få med vårdnadshavares åsikter om ert arbete i kommande redovisning.

”Arbetslaget ska vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande”.

Lpfö 18

Steg 8:

Utvärdera handlingsplanen och delge för vårdnadshavare och rektor

”Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Syftet med utvärderingen är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, det vill säga verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande.”

Måluppfyllelse i förskolan, Skolverket (2017)

I handboken *Örebromodellen - för en jämlik förskola* finns en redovisningsmall att använda som underlag. Det är viktigt att tänka på att barnens tankar och reflektioner kring temaområdet också framkommer i dokumentationen (om barnen kan uttrycka dessa).

Ett normkreativt förhållningssätt

För att arbeta normkreativt och främja jämlikhet behöver personalen se sin egen roll som pedagog och kritiskt granska vilka normer som hen förmedlar, men även granska normer som råder inom den egna förskolan.

Vissa normer behöver vi för att vi ska ha ett gott klimat. Det kan exempelvis handla om att stå i kö och vänta på sin tur. Dessa normer ska vi värna om.

Normer som påverkar barnen på ett negativt vis, det vill säga om barnen blir begränsade på grund av andras föreställningar. Det kan exempelvis vara att barnen vill att en pojke bara ska vara en manlig gestalt i en lek på grund av sitt kön.

Att vara normkreativ handlar om att ifrågasätta dessa negativa normer och även reflektera över sitt eget förhållningssätt och handlande.

Örebromodellen – för en jämlik förskola ger ett hållbart förhållningssätt hos pedagoger, som leder till en varaktig jämlikhet på förskolan. Där allas lika värde, mänskliga rättigheter, likabehandling och bemötande står i fokus för pedagogernas förhållningssätt mot alla som rör sig i och runt verksamheten.

”Normkritiken är ett perspektiv som hjälper oss att se normer och deras konsekvenser. För att förändra normer krävs det dock handling, och det är vad vi kallar för normkreativitet.”

Salmson & Ivarsson (2015)

”Läroplanen är en bra utgångspunkt för den normkritiska pedagogiken. Att vara öppen, respektfull och ha förmåga att ta hänsyn till andra människor är en förutsättning för vidgade normer.”

(s.40, K, Salmson & J, Ivarsson)

Tips på aktiviteter i personalgruppen

- På Rädda barnens hemsida, raddabarnen.se, kan ni hitta material som rör barnkonventionen och barns rätt. Exempelvis Rädda barnens metodbok *Olika men lika- att arbeta med barnkonventionen i förskolan* (PDF finns på hemsidan). I metodboken finns diskussionsfrågor som ni kan använda i personalgruppen. På rädda barnen finns även artiklar att läsa om barns rätt, här hittar ni även handboken *Stopp! Min kropp!*
- På unicef.se hittar ni mycket material om barnkonventionen, bland annat finns här *Barnkonventionen i en låda* att ladda hem (PDF) som innehåller kreativa, lekfulla och tankeväckande övningar om barnets egna rättigheter.
- Övning: Gör en affisch om förskolans gemensamma värdegrund så att ni ser denna varje dag.
- Boken *Normkreativitet i förskolan* har bra övningar att genomföra i personalgruppen.
- På lyssna.nu hittar du pedagogiska material om barnets rättigheter.
- Mycket av materialen på brottsoffermyndigheten.se och jagvillveta.se/forskolamaterial, finns att ladda ner eller beställa gratis. Här hittar ni bland annat *boken om Liten* samt informationsbroschyrer kring rättigheter.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten, spsm.se, är Sveriges största kunskapsbank inom specialpedagogik. Kostnadsfria texter och material för förskola.
- På barnombudsmannen.se hittar ni verktyg för barnrätt i praktiken bland annat en *barnkonsekvensanalys*.

Tips på aktiviteter i barngruppen

När ni ska hitta på aktiviteter med barnen kan ni med fördel söka pedagogiska planeringar på "Skolbanken" via Unikum. Där finns massor av material och tips på aktiviteter, vissa kanske passar er barngrupp perfekt utifrån utvecklingsområdena. Tänk på att göra planeringen till er egen och få med syfte och metod på planeringen.

Nedan finns några tips på aktiviteter utifrån olika slags utvecklingsområden:

- **Ett gemensamt värdegrundsarbete.**

Börja med att skapa trivselregler tillsammans med barnen.

Barnen får säga sin åsikt och känna att de får vara med och bestämma. De blir medvetna om att regler finns till för att visa på att vi alla har rättigheter men också att vi har skyldigheter.

- **Mina egna rättigheter**

Med hjälp av "En ny vän" (en docka) som börjar på förskolan kan ni introducera barnkonventionen. Vad har vännen rätt till? Vad behöver vännen för att må bra? Ett eget namn, en bostad, mat, familj, sjukvård, förskola, vänner och kärlek. Barnen får bekanta sig med vad

barnkonventionen är och vad som står i den. Tillsammans kan ni skapa ett collage om "den nya vännens" och alla barns rättigheter och samtalar om varför barnkonventionen finns.

Mänskliga behov

Lika-behandling

- **Alla barn har rätt att känna trygghet.**

Vi är alla olika och trygghet kan ha lite olika innebörd för oss. Det kan exempelvis vara trygghet med en annan

Trygghetsvandring på Kastanjen

Utfyll mer än gilt trygghetsbedömningar med barnen du vill få med på tur i barnens utrymme en månad här på Kastanjen, som det finns pratrum som det är viktigt att trygghet på sin vakt för de som vill ha trygghet med barnen både ute och inne och som barnen som kan ha svårt på olika sätt som vid påst.

Namn: _____ Datum: _____

Ålder: _____

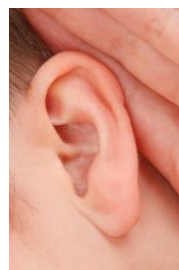
*Är det här ett rum som du tycker om att vara i?
 *Om JA: Vad är det som gör det? Om NEJ: Vad är det som gör det?
 *Vem vill du ha nära till?

Rum	Glad	Ledsen	Kommentar
Kapprum/Hall			
Lilla foan			
Skötrum			
Matrum			
Lilla rummet			
Atejö			
Samlingsrummet			
Stommen/Bladet			

person, på en speciell plats eller inom sig själv. Rutiner kan skapa trygghet under dagen på förskolan. Kompisar, pedagoger eller gosedjur kan vara en trygghet. Miljön kan kännas trygg eller vissa delar/favoritplatser är trygga att dra sig undan på. Ge barnen en inblick i vad trygghet är och att innebörden kan variera för olika personer. Vad är trygghet för mig? När/var är jag trygg? Hur känns det att vara trygg? Är jag trygg i att visa mina känslor?

- **Att bli lyssnad på och få uttrycka sina åsikter och lyssna på och visa hänsyn för andras åsikter.**

Introducera en "Vem har ordet sak", exempelvis en talpinne, ett stöd för att ett barn i taget ska få prata på samlingen. Alla barn får uppleva att "nu lyssnar alla på mig och jag får säga vad jag tycker". Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barns rättigheter (artikel 12). Barnen kan få erfarenhet av att lyssna på någon annan.

Genom en värderingsövning kan barnen uttrycka vem de tycker ska bestämma olika saker i olika frågor, den vuxne eller barnet? Det finns inga rätt eller fel. Barnen får tycka som de vill. Genom en "rita och berätta - uppgift" kan ni ta reda på vad barnen skulle vilja bestämma mer om hemma/förskolan.

- **Rätt till en egen plats.**

Artikel nr 16 i barnkonventionen handlar bland annat om att barn har rätt till privatliv. För många är det viktigt med möjligheten att få dra sig undan och vara ifred när hen behöver det. Har jag en egen plats/favoritplats att kunna gå till när jag vill, hemma och/eller på förskolan? Med hjälp av ett gosedjur, ”Mjukis” (könsneutralt namn), som får följa med barnen hem och se hur barnen har det hemma. I väskan med ”Mjukis” finns ett brev med en uppgift, barnen får ta kort och berätta om de har någon favoritplats hemma hos sig och berätta om den platsen. De yngre barnen som kanske har svårt att berätta får hjälp av vårdnadshavare för att ta kort och svara på frågorna. Syftet med Mjukis är bland annat att uppmärksamma barnen på att alla har rätt till en egen plats, privatliv.

Frighet

- **Med hjälp av teater i olika former, får barnen en inblick i vad barnkonventionen handlar om.**

Med hjälp av teater får barnen en inblick i vad barnkonventionen handlar om. Det kan vara Babblarna som har rätt att känna trygghet och att det finns olika saker som är trygghet för dem, exempelvis känner Bibbi trygghet i en kudde. Babblarna kanske känner sig trygga med sina babblarkompisar och när de vistas i sina olika hus. Pedagogerna kan även spela teater med olika inspel i vad som är rätt/fel att göra utifrån barns rättigheter.

Barn-
konven-
tionen

- **Läsa barnböcker utifrån ett rättighetsperspektiv**

Med hjälp av *Tio kompisböcker - baserade på Barnkonventionen* (Palm, 2014) får barnen möjlighet att fördjupa sin kunskap kring barnkonventionen. Barnen ges möjlighet till en ökad kunskap och förståelse för barns rättigheter. Bokserien "Tio kompisböcker - baserade på Barnkonventionen" handlar om Kanin, Igelkott och andra kompisar som råkar ut för händelser som de flesta kan känna igen från sin vardag. Händelserna kopplas till Barnkonventionen som på så vis blir belyst ur ett barnperspektiv.

Rättvisa
-
orättvisa

- **Rättigheter i samhället - demokrati**

Undervisa barnen i att demokrati handlar om alla människors lika värde, människors rättigheter och om möjligheten att vara med och bestämma.

Demokrati

Barnen får genom att själva uppleva att de kan påverka sin vardag genom att exempelvis rösta på olika förslag som de tycker att ni ska göra på förskolan. Barnen får lyssna på vad andra barnen tycker. Att lära sig att det är okej att tycka olika, att vara med om att konflikter och oenigheter kan vara lärorika och att det är viktigt att lyssna på varandra, behöver barnen få erfara i förskolan. Olikheter och synliggörande av dessa bidrar i sig till utveckling av

demokratin – mångfalden vidgar vårt tänkande om vad som är möjligt. Belys hur demokratin fungerar i det svenska samhället, hur medborgarna som lever i samhället kan vara med och påverka, exempelvis genom valsystem.

Relationer

- **Skapa goda relationer.**

I förskolan är vi många personer som skapar relationer till varandra. Både barn och vuxna. Goda relationer anser vi är en förutsättning för att kunna känna trygghet och tillit i sitt livslånga lärande. Fundera tillsammans med barnen om vilka rättigheter som vi har i våra relationer? Vad är viktigt i relationer? Finns det några grundpelare i goda relationer? Hur kommunicerar vi med varandra och vad gör det för våra relationer?

DET GODA MÖTET.

Demokrati

- **Rättigheter i världen – har alla demokrati?**

Tillsammans med barnen kan ni utforska hur det ser ut med rättigheter och demokrati i andra delar av världen. Titta på kartor och jordglober och utforska dem. Reflektera tillsammans med barnen: Vem bestämmer i världen? Vem bestämmer i andra länder? I en demokrati som Sverige röstar vi och folket bestämmer tillsammans. Hur ser det ut i andra länder? Har alla länder demokrati? Om de inte har det hur fungerar det då?

Relationer

- **Reflektera över rättigheter**

Genom att under olika samlingsformer använda reflektionskort som handlar om relationer och känslor får barnen öva sig på att lyssna på varandra, samt att få reflektera och sätta ord på sina egna känslor.

Känslor

- **Samtala om känslor.**

Känslor kan styra hur våra relationer ser ut under dagen. Därför är det viktigt att vi samtalar om olika typer av känslor och att barnen blir medvetna om att

det finns olika känslouttryck, att det inte alltid syns hur en annan människa mår eller känner sig, exempelvis gråter inte alla människor, fast de är ledsna. Barnen kan göra egna känsloböcker där de kan dokumentera och reflektera över sina egna känslor.

- **Öva på att se och höra Ja och nej-signaler.**

Stopp min kropp

När en kompis säger stopp kan hen göra det på olika sätt, det är inte alltid lätt att säga nej, men kroppsspråket kan tydligt visa ett nej. Ha övningar i att både lyssna på andra och lära av andras

kroppsspråk. Detta för att alla barn kanske inte har utvecklat sitt verbala språk. Då är det viktigt att känna igen kroppsspråk där kompisen menar "nej" eller "stopp". Gör övningar med barnen som handlar om att fråga först, exempelvis "Får jag ge dig en kram?", "Får jag hålla din hand?" etcetera.

- **Rätten till sin egen kropp – teater**

Exempelvis ha lego-dock-teater med små inspel med olika situationer som barnen kanske känner igen sig i. Exempelvis ett litet barn som inte vill bli kramad på eller ett barn som inte vill bli kittlad. Hur kan en säga om en inte vill? Barnen kan lära sig ramsan:

"Din kropp är din, min kropp är min, om jag inte vill så säger jag till!"

Efter teatern får barnen berätta när de brukar säga "Stopp!" eller "Nej".

Tips på en annan teater är *"Drottningen och kompisproblemet"* eller liknande. Berit har ett problem. Hennes kompis vill alltid krama på henne, men Berit vill inte det. Då söker Berit upp den kloka drottningen som har olika konstiga förslag som hon tycker att Berit ska säga eller göra när hon träffar kompis. (inspirerat av *Ugglan och kompisproblemet* på urplay.se)

Lek

- **Samarbetsövningar och utmaningar.**

Genom att leka olika lekar kan det bidra till att barnen får uppleva en väcka och att gemenskapen stärks i gruppen. Barnen får känna glädje och tillhörighet.

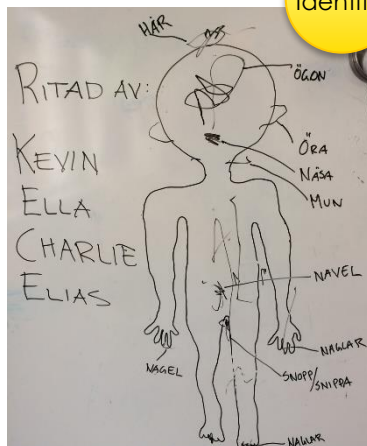

Integrera kunskapen kring barnkonventionen med Blue-bot. När Blue-bot nått sitt mål får barnet/barnen ta upp ett uppdragskort och svara på en fråga eller få ett uppdrag som rör barnens rättigheter.

- **Vad är min kropp bra på?**

Undervisa i hur kroppen ser ut inuti och utanpå och prata om olika funktioner som våra kroppsdelar har. Prata även om att alla ser olika ut och att alla människor kanske inte har alla kroppsdelar. Var sitter armarna och vad är dem bra på? Var sitter foten? Hur många tår har du? Vad kan du göra med fötterna? Barnen kan tillsammans i smågrupper rita kroppens olika delar och berätta vad de har för egenskaper.

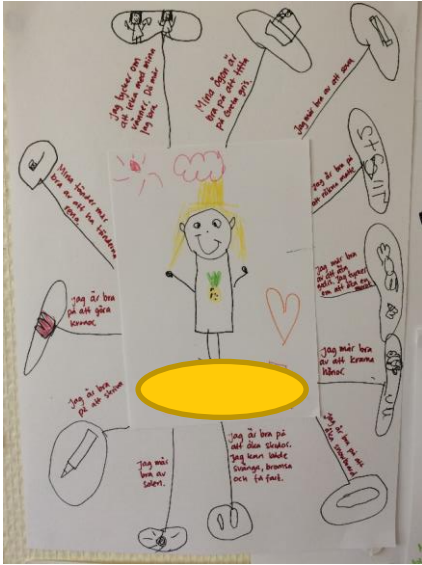

Identitet

Identitet

- Vem är jag?

Barnen får göra självporträtt och-/eller en identitetskarta för att reflektera över sig själv.

Tips på litteratur för personal och barngrupp

- Skolverkets webbaserade stödmaterial (2016) *Kvalitet i förskolan*
- Salmson, Karin & Ivarsson, Johanna. (2016) *Normkreativitet i förskolan*, Olika förlag
- Gustafsson, Lars H. (2011) *Förskolebarnets mänskliga rättigheter*, Studentlitteratur
- Palm, Linda (2014) *Kompisböckerna baserat på barnkonventionen*, Natur och Kultur
- Pernilla Stalfelt (2010) *Alla barns rätt*, Rabén Sjögren
- Susann Swärd (2015) *Rätt lätt – om barns rättigheter 1-6 år*, Rättighetsfokus
- Stina Wirsén (2006) *Vem bestämmer*, Bonnier Carlsen

OLIKA förlag olika.nu har många böcker som rör normer, genus & mångfald.

Via Unikum på Skolbanken <https://skolbanken.unikum.net> kan ni hitta idéer till aktiviteter med barnen.

Globala målen – för hållbar utveckling
www.globalamalen.se/skola/skolmaterial (övningarna 26-39) hittar ni diskussionsfrågor och tips på litteratur till värdegrundsarbetet.

Referenser

Lagar

Skollagen (2010:800)

Grundlagen, Regeringsformen (2010:1408)

Förordningar

Förordningen (SKOLFS 1998:16) om läroplan för förskolan

Allmänna råd

Skolverkets allmänna råd (2017) *Måluppfyllelse i förskolan*

Skolverkets allmänna råd (2015) *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet*

Övrigt

Salmson. K & Ivarsson. J. *Normkreativitet i förskolan*. Olika förlag (2016)

Örebromodellen – för en jämlik förskola är framtagen av:

Kastanjens förskola i Örebro

Kastanjens förskola,
Örebro 2018-09-19
Reviderad 2019-06-26